

**BOSHLANG'ICH SINFDA TABIIY FANLARNI O'QITISHNING TAMOYILLARI
VA AHAMIYATI**

Tillaxo'jayeva Madina Farrux qizi

yusupovam659@gmail.com

*Toshkent amaliy fanlar universiteti, Gavhar ko'chasi 1-uy, Tashkent 100149,
O'zbekiston*

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich maktab o'quvchilariga tabiiy fanlarni o'rgatishning asosiy g'oyalari, metodologiyasi va ahamiyati ko'rib chiqiladi. Tabiatshunoslik fanlari bolalarning atrof-muhit haqidagi tushunchalarini kuchaytirish, ilmiy dunyoqarashni rivojlantirish va kuzatish qobiliyatini rivojlantirish uchun juda muhimdir. Maqolada o'qituvchilar tomonidan qo'llaniladigan samarali strategiyalar va interfaol va tajriba metodologiyalarining pedagogik jarayondagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: tabiiy fanlar, boshlang'ich ta'lim, pedagogik tushunchalar, interfaol metodologiyalar, kuzatish, ilmiy fikrlash.

Abstract: This article examines the main ideas, methodology, and importance of teaching natural sciences to primary school students. Natural sciences are essential for strengthening children's understanding of the environment, developing a scientific worldview, and developing observational skills. The article highlights effective strategies used by teachers and the importance of interactive and experimental methodologies in the pedagogical process.

Keywords: natural sciences, primary education, pedagogical concepts, interactive methodologies, observation, scientific thinking.

Аннотация: В данной статье рассматриваются основные идеи, методика и значение преподавания естественных наук ученикам начальной школы. Наука очень важна для укрепления понимания детьми окружающей среды, развития научного мировоззрения и развития навыков наблюдения. В статье освещаются эффективные стратегии, используемые учителями, а также важность интерактивных и экспериментальных методик в педагогическом процессе.

Ключевые слова: естественные науки, начальное образование, педагогические концепции, интерактивные методики, наблюдение, научное мышление.

Kirish. Boshlang'ich ta'limda tabiiy fanlar o'quvchilarning atrof-muhit haqidagi tushunchalarini rivojlantirish uchun hal qiluvchi fan hisoblanadi. Ushbu fan bolalarda tabiatga qiziqishni, ekologik ongini, kuzatish qobiliyatini rivojlantiradi. Tabiiy fanlar nazariy bilim berish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish orqali o'quvchining bilimini

oshiradi. Ushbu insho asosiy ta'limda tabiiy fanlarni o'qitish tamoyillarini va ularning amaliy ahamiyatini yoritib berishga harakat qiladi.

Metodlar. Matn o'quv adabiyotlarini tahlil qilish, pedagogik tajriba va sinfdagi kuzatishlar asosida ishlab chiqilgan. O'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlovchi interfaol pedagogik texnikalar, tajriba metodologiyalari va strategiyalar ham ko'rib chiqildi. Ta'lim jarayonida qo'llaniladigan asosiy tamoyillar ko'rib chiqildi.

Agar istasangiz, ushbu maqolani Word hujjati yoki PDF formatida ham tayyorlab bera olaman. Davom ettiraymi? Ta'limning hozirgi holati va uning rivojlanish holati murakkabligi va o'ziga xos qarama-qarshiliklari bilan alohida ahamiyatga ega. Yangi ta'lim talablarini, jumladan kompetensiyaga asoslangan yondashuvni amalga oshirish mazmuni va o'qitish metodikasini yanada takomillashtirishni taqozo etadi. Yangi kompetensiyaga asoslangan paradigmaning amalga oshirilishi o'quvchilarda muayyan qobiliyat va malakalarni rivojlantirish uchun maxsus yondashuvlarni qo'llash zarurligini ta'kidlaydi¹⁰. Bu kompetensiyalar o'quvchilarga tez rivojlanayotgan jamiyatga moslashish imkonini beradi, avtonomiya, o'z-o'zini intizom va kelajakda o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyati kabi fazilatlarni tarbiyalaydi. Bu rivojlanayotgan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar sharoitida raqobatbardosh mutaxassislarni yetishtirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratmoqda. Ta'lim jarayonida kompetensiyaga asoslangan yondashuv muhim o'rin tutadi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 6-apreldagi "Umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi 187-son qarorida kompetensiyaga asoslangan yondashuv asosida ta'limni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari belgilab berilgan. Ushbu hujjat talabalarda muhim kompetentsiyalarni shakllantirishning asosiy yo'llari va bosqichlarini belgilaydi. Talabalarda fundamental va ilmiy qobiliyatlarni rivojlantirishning birlamchi masalalari Mak.Gilvray, N.Xomskiy, G.Xamel, A.Xen, S.K.Prahalad, T.F.Gilbert, Dj.Raven, janob Valo Xutmacher, N.V.Kuzmina, A.K.Markova, L.V.K. I.A.Zimnyaya va V.I.Baidenko. O'zbekiston ta'lim tizimida kompetensiyaga asoslangan yondashuv bo'yicha dastlabki tushunchalar mavjud. O'zbekistonda kompetensiyaga asoslangan yondashuv XXI asrning ikkinchi o'n yilligida boshlangan. Atrof-muhitni tushunishga yordam beradigan vakolatlar mavjudlikning moddiy landshaftini aks ettiruvchi haqiqiy harakatlar sifatida namoyon bo'ladi. Ko'nikma tabiatning kundalik faoliyati va turmush tarzidagi ahamiyatini tushunishni rivojlantiradi, vijdonan boshqarishni targ'ib qiladi, tabiatning go'zalligini qadrlaydi va uning elementlarini ehtiyotkorlik bilan saqlashga urg'u beradi. Kompetensiyaga asoslangan ta'lim jarayonining muhim xususiyati shundan iboratki, o'quvchilar bilimlarni mustaqil ravishda o'zlashtiradilar va amaliy sharoitlarda qo'llaydilar. Bundan tashqari, talabalarga ushbu bilimlarning kelib chiqishi haqida

¹⁰ Abduqodirov, A. (2019). Boshlang'ich sinfda amaliy mashg'ulotlar. Samarqand: Ziyo. 98-bet.

nazariy ma'lumotlar beriladi. Bu talabalarning aniq muammolarni mustaqil hal qilish uchun zarur bo'lgan tushuncha va bilimlarni tushunishlarini taqozo etadi. Ushbu yondashuv o'quv faoliyatiga tizimli tadqiqot sifatini beradi. Bunda o'quvchilarning ta'limga jalb etilishi amaliy xususiyat kasb etadi. Kompetensiyalar fundamental va ilmiy kompetensiyalar sifatida ifodalanadi. Bu kompetensiyalar bir-birini izchil oshirib boradi va amaliy faoliyatni rivojlantirishga yordam beradi. Asosiy va ilmiy kompetensiyalar universal va o'ziga xos xususiyatlarga ega. Kompetensiyalarning turlari: 1. Asosiy kompetensiyalar - bu barcha mahsulotlarga universal tarzda taalluqli bo'lganlar. Fanga taalluqli kompetensiyalar fan bilan bog'liq kompetensiyalardir. Xususan, "Tabiiy fanlar" mashg'ulotlarida shakllantirilgan individual ta'lim qobiliyatlari pedagogika fanining sohasiga tegishli. Kompetensiyaga asoslangan yondashuvning asosiy maqsadi rivojlangan amaliy tajribaga, tabiiy fanlar bo'yicha bilimga, ko'nikma va iste'dodga ega bo'lgan, badiiy ijodkor, atrof-muhit bilan faol munosabatda bo'la oladigan, tabiat resurslarini qadrlash va asrashga intiladigan o'quvchilarni tarbiyalashdan iborat.

"Tabiiy fanlar" fani bo'yicha o'quv jarayonini samarali tashkil etish uchun tegishli material, format, metod va strategiyalarni tanlash zarur. Boshlang'ich ta'lim davrida ba'zi vazifalar eskirishi mumkin. Chunki bunday mashqlar o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam bermaydi. O'quv topshiriqlarini tanlashda ularning o'quvchilarda muayyan kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam berish imkoniyatlarini hisobga olish kerak. Masalan: - talabalarning atrof-muhit masalalarini tushunishlarini osonlashtiradigan va muammoni hal qilish ko'nikmalarini oshiradigan vazifalar; - o'quvchilarning malakalarini rivojlantirishga qaratilgan vazifalarning aniq va tushunarli ifodalanishi; - topshiriqni bajarishda qo'llaniladigan metodologiya va usullarni tekshirish; - topshiriqlardan olingan natijalarni sharhlash; - topshiriqlarning yakuniy qarorlarini ifodalash va hujjatlashtirish uchun mo'ljallangan vazifalar. Tabiatdagi zamonaviy muammolar kelajak avlodda ongli munosabatni rivojlantirishni talab qiladi. Maktab o'quvchilarida chuchuk suvning ifloslanishi, tabiatga hurmatsizlik, o'simlik dunyosining nobud bo'lishi kabi noxush holatlarga toqatsizlikni tarbiyalash zarur. 5 Bugungi kunda tabiatga nisbatan shafqatsizlik ekologik vaziyatning buzilishiga olib keladi. Jamiyatning ortib borayotgan talablari tabiiy resurslardan (suv, havo, tuproq, energiya) oqilona foydalanishga ko'maklashish uchun boshlang'ich ta'limga "Tabiiy fanlar" mavzusini kiritishni taqozo etmoqda. Tabiiy resurslarni asrash har bir insonning hal qiluvchi burchidir, chunki insoniyat tabiat va jamiyat o'rtasidagi foydali munosabatlarni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Tabiiy resurslarni tejash uchun boshlang'ich maktab o'quvchilarida AI rivojlanishini rag'batlantirish uchun ilmiy kompetensiyalar juda muhimdir. Binobarin, talabalar tabiatdagi munosabatlarning rivojlanishini, uning ichki qonuniyatlari va hodisalarini tushunishlari kerak. Talabalar kunduz va tunning o'tishini, hayvonlarning xulq-

atvorini, o'simliklarning atrof-muhit sharoitlariga moslashishini, rivojlanish dinamikasini, fauna va flora populyatsiyasining o'sishini, ularning yo'q bo'lib ketishiga ta'sir etuvchi omillarni to'liq tushunib olishlari kerak. Ular hayvonlarni to'g'ri tasvirlashlari juda muhimdir. Talabalar, ayniqsa, ma'lum fazoviy va vaqtinchalik sharoitlarda tabiat hodisalarining ro'y berishiga qiziqishadi. Ular har qanday tirik mavjudotning omon qolishi uchun odamlar tomonidan o'rnatilishi kerak bo'lgan muayyan shartlar zarurligini tushunadilar. Hayvonlar u erda duch keladigan xavfli sharoitlar tufayli tabiiy yashash joylaridan uzoqda joylashgan. O'quvchilarga "Fan" fanini o'rgatish tabiatning afzalliklariga nisbatan foydali nuqtai nazarni tarbiyalaydi. Jonli va jonsiz tabiat o'rtasidagi munosabatni o'rganish o'quvchilarda uni ongli idrok etish va tushunishni tarbiyalaydi. Boshlang'ich maktab o'quvchilari ham tabiatning inson tomonidan o'zgartirilishi uning yaxlitligiga xavf tug'dirmasligi kerakligi haqida tushunchaga ega bo'lishi kerak. Tabiatdagi foydali o'zgarishlarning paydo bo'lishiga inson omillari ham ta'sir qiladi. Insonning ishlab chiqarish faoliyati orqali tabiiy jarayonlarga jalb etilishi alohida komponentlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni kuchaytiradi: tuproqni haydash va aralashtirish, uning atmosfera havosi, energiyasi va namligi bilan o'zaro ta'siri, shuningdek, o'quvchilarni tabiiy ob'ektlar o'rtasidagi yaxshilangan aloqalarga o'rgatishi kerak. Tabiat ne'matlarining o'zaro bog'liqligini tushunish o'quvchilarning tabiatshunoslik haqidagi tasavvurlarini oshiradi. Bu bilim, o'z navbatida, aniq kompetentsiyalarni rivojlantirishga yordam beradi. Ilmiy kompetensiyalar juda muhim, chunki ular tabiiy muhitdan foydalanish va o'zgartirish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar uchun keng qamrovli ilmiy asos yaratadi. Tabiat va hodisalardagi barcha o'zgarishlar muayyan qonunlar bilan tartibga solinadi. Havo, suv, tuproq va quyosh nurlarining o'zaro ta'siri - asosiy tabiiy resurslar - o'quvchilarning tabiiy fanlar bo'yicha bilimlarini uzatishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Tabiiy resurslar ichida suv eng muhimi hisoblanadi. Suv juda muhim, chunki u tirik organizmlar uchun hayotning asosi bo'lib xizmat qiladi. Xususan, organizmdagi suvning 15% yo'qotilishi o'limga olib keladi. Shu bois yosh avlodga musaffo suvni asrab-avaylash, uning ortiqcha isrofgarchiligiga yo'l qo'ymaslik zarurligini tushuntirish zarur.

Yer yuzasining taxminan 70-72% suv bilan qoplangan. Inson tanasining 70-72% suvdan iborat. Suv tabiatdagi o'sish va rivojlanishning asosiy katalizatoridir. Talabalar suv haqidagi bilimlarni bir nechta maqolalar, matnlar va rasmlar orqali oladilar. Tabiatda sodir bo'ladigan metabolik jarayon dastlab suvda sodir bo'ladi. Gidrosfera Yerdagi barcha suvlarni qamrab oladi. Gidrosfera okeanlar, dengizlar, ko'llar, daryolar, er osti suvlari va muzliklardan iborat Yerning suv qatlamini o'z ichiga oladi. Okeanlar cheksizdir va suv resurslari tsiklik jarayonlar orqali doimiy ravishda yangilanadi. Insoniyat sayyoradagi chuchuk suvning atigi bir foizidan foydalanadi, bu Yerdagi umumiy suvning 7,072 foizini tashkil qiladi. Bu ichimlik suvi toza suvdur. 1 litr toza suvda 1 grammgacha eruvchan tuzlar (0,1%) borligi qayd etilgan. Dunyo aholisi

o'rtacha 7-7,5 million kub metr toza suvga muhtoj bo'ladi. Suvning asosiy manbalari tog'li hududlarda qor va er osti suvlaridir. Toza suvni tejash masalasi bugungi kunda ham dolzarb bo'lib qolmoqda, bu esa ulardan oqilona va samarali foydalanishni ta'minlash uchun suvdan foydalanish jarayonlarini tubdan isloh qilishni taqozo etadi. Suv haqidagi ma'lumotlar bolalarni o'ziga jalb qiladi va uni turli she'riyat matnlari, hikoyalar, grafikalar, rolli filmlar va didaktik o'yinlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilariga etkazish foydali natijalar beradi. O'quvchilarga ifloslanish oqibatida suv resurslarining yo'qolishi haqida aniq faktik ma'lumotlarni taqdim etish orqali ular ushbu tabiiy boylikka oqilona nuqtai nazarni tarbiyalaydilar. Suvni tejash juda muhim, chunki u asta-sekin va katta qiyinchilik bilan to'ldiriladigan tabiiy resursdir. Talabalar chuchuk suvdan foydalanishda e'tiborga olishlari kerak bo'lgan ikkita muhim o'zgaruvchini tan olishlari kerak: 1) Aholi sonining ko'payishi; 2) sanoat va qishloq xo'jaligini jadal rivojlantirish hisobiga suvdan foydalanishni ko'paytirish. Toza suv taqchilligi va undan oqilona foydalanish zarurligini ta'kidlab, ko'plab yondashuvlar orqali o'quvchilarga toza suv haqida bilim berish juda muhimdir. Ilmiy ta'limning asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarda toza ichimlik suvi mavjudligini ta'minlash muhim mas'uliyat ekanligini anglash va shu orqali amaliy suvni tejash qobiliyatini tarbiyalashdir. "Tabiiy fanlar" darslari uchun o'quv materiallari atrof-muhit tabiatiga oid tushuncha va faktlarni o'z ichiga olishi kerak. Bunday tushunchalar va faktlar suv, havo, quruqlik va hayvonlarga oid ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Barcha tabiiy resurslar o'zaro bog'liqdir. Tabiiy resurslarni saqlash va ko'paytirishda insonning muhim roli haqida o'quvchilarga ma'lumot berish juda muhimdir. Insonlar o'z sa'y-harakatlarini rivojlantirish va moddiy farovonlik yaratish uchun tabiiy resurslardan foydalanadilar. Tabiiy boyliklar insonning mavjudligi, urinishlari, moddiy va ma'naviy ustunliklarining asosini tashkil qiladi. Muqaddas matnlarimiz "Avesto", "Qur'on" va "Hadislar"da tabiiy boyliklar muhim ne'mat sifatida qadrlanadi. Ularni saqlab qolish uchun ko'plab strategiyalar mavjud. "Avesto"da suv musaffoligi va atrof-muhitning butunligini saqlashga ko'rsatma berilgan. O'tmishdoshlarimiz suv va atrof-muhitning insoniyat hayotidagi ahamiyatini anglagan holda, ularni asrab-avaylash tarafdori bo'lgan. Ular suv va atrof-muhitni oqilona boshqarish zarurligini ta'kidlab, tozalikni saqlash har bir insonning burchi ekanligini ta'kidladilar. Xalqimiz tabiat boylik poydevori ekanligini izchil ta'kidlab keladi. Tabiatga ehtirom ko'rsatish madaniyatimizning azaliy tamoyilidir. Bunday qoidalar bolalar ongiga yoshligidan chuqur singib ketgan va ular kamolga yetgan sari e'tiqod maqomiga ko'tariladi. Binobarin, bolalarga o'quv mashg'ulotlari orqali quyidagi tamoyillar o'rgatiladi: "Suvni iste'mol qiling, lekin manbani ifloslantirmang". Siz ichadigan suv manbasini ifloslantirmang. O'tmishdoshlarimiz o'zlarining ko'p asrlik hayotiy tajribalari bilan insoniyatning yashashi uchun toza suv, toza havo, o'simliklar muhim ahamiyatga ega ekanligini bizga o'rgatgan. Ular yam-yashil bog'lar barpo etdilar, hikmatlar berdilar va

suv va toza havoni saqlash va ulardan oqilona foydalanishni ta'kidlaydigan hikoyalar aytib berishdi. Yoshlar tabiat va uni asrash haqida ma'lumotlarga ega bo'ldilar.

Ota-onalar va o'qituvchilar doimiy ravishda yoshlarga tabiatga e'tibor bermaslik jiddiy oqibatlariga olib kelishi mumkinligini ta'kidladilar. Bugungi kunda "Tabiiy fanlar" ma'ruzalarida o'qituvchilarga ajdodlarimiz tomonidan ishlab chiqilgan strategiyalardan unumli foydalanish muhimligi haqida tushuncha berish zarur. "Tabiiy fanlar" darslarida o'qish, ona tili, matematika, tasviriy san'at fanlari bilan bir qatorda tabiat to'g'risidagi bilimlar ham keng qamrovli, o'quvchilarni qiziqtiradi. Talabalarning tabiiy fanlar haqidagi tushunchalari har bir kurs doirasida transdisiplinar aloqalar orqali yetkaziladi. Talabalarga "Tabiiy fanlar" fanidan o'rgatish uchun tabiiy ilmiy bilimlarni tanlash muayyan me'yorlarga rioya qilish kerak, degan xulosaga keldik, chunki u bilim va tabiatni to'liq idrok etishga undaydi. Ularni talabalarga tanishtirish muayyan tartib-qoidalarini qo'llash va muayyan tamoyillarga rioya qilishni talab qiladi. O'z ichiga: - o'quvchilarning yoshiga mos tabiatshunoslik bilimlari; - o'quv dasturi mazmuniga mos keladigan tabiatshunoslik bilimlari; - o'quvchilarning tanlangan o'quv materiallarini o'zlashtirishi uchun qo'shimcha vaqt talab etilmaydi; - boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun bilimlar, tushunchalar va rasmlarni jalb qilish; - o'quv materiallarining ilmiy va amaliy yo'nalishiga e'tibor qaratish; - darsliklardagi tabiiy bilim va tushunchalarni mintaqaviy va umuminsoniy muammolarga moslashtirish; - aniq va tushunarli tabiatshunoslik bilimlari va illyustratsiyalar; - bilimlarni ekologik, iqtisodiy, ma'naviy va axloqiy me'yorlarga muvofiq taqdim etish; - talabalarning ilmiy mazmunni tushunishlariga yordam berish; - o'quvchilarda tabiat va uning boyliklariga ongli munosabatni tarbiyalovchi bilim va tushunchalar. "Tabiiy fanlar" ma'ruzalarida talabalar fundamental ilmiy bilim va amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladilar. Tabiatshunoslik fanlarini o'qitish texnikasi tabiatshunoslik bo'yicha bolalarga yaxlit ta'lim mazmuni va usullarini kengaytiradigan o'quv intizomi sifatida faoliyat yuritayotganini ko'rsatadi. Zamonaviy globallashtirish sharoitida boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda virtual o'quv platformalaridan samarali foydalanish, dasturlashtirilgan darslar va virtual ta'lim texnologiyalari orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Hozirgi vaqtda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi muhim vazifani qo'yimoqda: kompyuter texnologiyalarini, jumladan, uning tahririy dasturlari va vositalarini oliy ta'lim muassasalarining o'quv jarayonlariga keng ko'lamli integratsiyalash. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish bo'yicha konsorsiumni tasdiqlash to'g'risida"gi RF-5847-son qarorida "Ta'lim yo'nalishlari" bo'yicha ustuvor vazifalar, jumladan, zamonaviy tahririy ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish, masofaviy ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish, raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanishni takomillashtirish, masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishni

takomillashtirish, individual ta'lim texnologiyalaridan foydalanishni takomillashtirish kabi vazifalar belgilab berilgan. ta'lim xizmatlari. 1 Binobarin, ta'lim taraqqiyotining hozirgi davrida texnologik resurslarsiz o'qitishni kuchaytirish mumkin emas. Zamonaviy tahririyat texnologiyasining muhim o'ziga xos xususiyati bu vositalar yordamida o'quvchilarga ma'lumot tarqatishning tezkorligidir.

Zamonaviy globallashtirish sharoitida boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda virtual o'quv platformalaridan samarali foydalanish, dasturlashtirilgan darslar va virtual ta'lim texnologiyalari orqali o'qitish usullarini takomillashtirish muhim ahamiyatga ega. Ilmiy va o'quv adabiyotlari, jumladan, dissertatsiyalar tahlili boshlang'ich sinflarda tabiatshunoslik fanini o'qitish metodikasini takomillashtirishga qaratilgan bo'lib, muhim natijalarga erishdi. Mamlakatimizda tabiiy fanlarni o'qitish metodikasi qatoriga J.O. Tolirovaning "Biologiya o'qitishda ilmiy-metodik kompetentsiyani oshirish nazariyasi va amaliyoti" mavzusidagi ishi, A.K. Rahimovning "Innovatsion ta'lim doirasida talabalarning tabiatshunoslik nuqtai nazarini kengaytirish" tadqiqoti va M.M. Isabauevaning "5-9-sinflar uchun biologiya ta'limiga sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini singdirish" mavzusidagi tadqiqoti. "Yosh o'qituvchilarni elektron ta'lim resurslarini ishlab chiqishga rag'batlantirish" kabi tadqiqot ishlarini ko'rib chiqing." Ilm-fan taraqqiyoti ilmiy va texnikaviy o'sishni o'zaro axborot bilan ta'minlash va ijodiy faoliyatni yuqori darajada tashkil etishni samarali boshqarishni taqozo etmoqda. uning faoliyati uchun ko'rsatmalar. Boshlang'ich maktab o'quvchilarini ijodiy faoliyatga o'rgatish samaradorligi ko'r-ko'rona boshqaruv ko'rsatmalariga va uzluksizligiga tizimli yondashishni talab qiladi. Tabiatshunoslik fanini o'qitish metodikasi – tabiatshunoslik yo'nalishi bo'yicha o'quvchilarga yaxlit ta'lim mazmuni va metodikasini yuksaltiruvchi pedagogik fandır. U pedagogik tadqiqotlarga asoslanadi va o'qitish tizimining mazmuni va xususiyatlarini hisobga olgan holda o'z metodologiyalaridan foydalanadi. O'quvchilarga tabiat to'g'risida ma'lumot berish ularga nafaqat o'quv va amaliy izlanishlari uchun zarur bilim va ko'nikmalar beradi, balki ularning dunyoqarashi, qat'iyati, xarakteri va kognitiv rivojlanishiga ham ta'sir qiladi. Binobarin, u tabiiy fanlarni o'qitishning texnika va yondashuvlarini shakllantiradi. Ta'lim jarayoni o'zaro bog'liq bo'lgan komponentlarni o'z ichiga oladi: o'quv dasturi mazmuni, o'quv faoliyati, mavzu va ko'nikmalarni egallash. Tabiatshunoslikni o'qitish metodikasining vazifalari tabiatshunoslik fanini o'quv intizomi sifatida belgilash, pedagogik texnikani o'rganish va zarur ta'lim resurslarini yaratishni o'z ichiga oladi. Tabiatshunoslik fanini o'qitish metodikasi nafaqat o'quv jarayonini tavsiflash va tushuntirish bilan, balki o'qituvchiga ushbu mavzu bo'yicha yoshlarni samarali o'rgatish imkonini beradigan qoidalarni o'rnatish bilan ham belgilanadi. Tabiatshunoslik ta'limi metodikasi sinf ichidagi, dars davomida, sinfdan tashqari va maktab muhitidan tashqaridagi faoliyatni hisobga olgan holda o'qituvchining malakasini oshirishdan ta'lim mazmunini o'zlashtirish

natijalarigacha bo'lgan barcha o'quv jarayonlarini qamrab oladi. Pedagogik amaliyotda keng qamrovli o'qitish va natijalarni umumlashtirish orqali o'qitishning muhim shakllari aniqlanadi va takomillashtirish strategiyalari ishlab chiqiladi. Binobarin, tekshirilayotgan ob'ektlar (o'simlik va hayvonot dunyosi) bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqa qilish tushunchasiga muvofiq, uslubiy ko'rsatmalarni engillashtirish uchun muayyan tadbirlar shakllantiriladi. Tabiatshunoslikni o'qitish texnikasining maqsadi boshlang'ich sinf o'qituvchilarini zamonaviy standartlarga mos didaktik usullar va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalangan holda yosh avlodni fanga o'rgatish uchun jihozlashdan iborat.

Natijalar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, keyingi tamoyillar boshlang'ich maktab darajasida fanni o'rgatishda samarali bo'ladi: Ilmiy ravshanlik: Materiallar to'g'ridan-to'g'ri, yoshga mos va tushunarli tarzda etkazilishi kerak. Kuzatish va eksperimental ta'lim: Bolalar atrof-muhit hodisalarini bevosita kuzatish orqali bilimga ega bo'ladilar. Ishtirok etish va mustaqil fikrlashni rag'batlantirish: Talabalarning faol ishtiroki, so'rov va dialog orqali ko'rsatmalar. Amaliy rasmlar: Mavzular haqiqiy holatlarga tegishli bo'lishi kerak.

Muhokama. Bu tushunchalarni amaliyotga tadbiriq etish o'quvchilarning tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni mustaqil izlanishga undaydi. Darslar samaradorligi yangi texnologiyalar, audiovizual vositalar, eksperimental apparatlar va o'quv jarayonida hamkorlikda ishlashdan keng foydalanish orqali oshiriladi. Pedagog innovatsiyalarni o'rganish bilan izchil shug'ullanishi, o'zining pedagogik usullarini oshirishi kerak.

Xulosa. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga tabiiy fanlardan o'rgatish ilmiy dunyoqarashni, tanqidiy fikrlashni va atrof-muhitga ongli nuqtai nazarni tarbiyalaydi. Ta'lim jarayonida ilmiy qat'iylik, jo'shqinlik, faollik va avtonomiya qadriyatlariga rioya qilish muhim ahamiyatga ega. Bu nafaqat bilim beradi, balki o'quvchining shaxs sifatida rivojlanishiga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdullayeva, N. (2018). Tabiiy fanlarni o'qitish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi. 125-bet.
2. Abduqodirov, A. (2019). Boshlang'ich sinfda amaliy mashg'ulotlar. Samarqand: Ziyo. 98-bet.
3. Abdurahmonov, I. (2020). O'quvchilar bilan tajriba o'tkazish. Buxoro: Ilm. 76-bet.
4. Ahmadjonova, M. (2017). Interaktiv metodlar va tabiiy fanlar. Toshkent: Fan. 113-bet.

5. Baxromovna, S. U. (2023). BOSHLANG'ICH SINF O 'QUVCHILARINING IQTISODIY O 'QUV MOTIVLARINI SHAKLLANTIRISHNING O 'ZIGA XOSLIGI. *World scientific research journal*, 20(1), 117-122.
6. Saparova, U. B. (2023). IN ENSURING ECONOMIC GROWTH, FAMILY BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP SHAPE CONCEPTS IN THE MINDS OF READERS. *Confrencea*, 6(6), 342-347.
7. Bahromovna, S. U. (2022). BOSHLANG 'ICH SINF O 'QUVCHILARIDA IJODIY QOBILIYATLARINING RIVOJLANTIRISHDA DIDAKTIK USULLAR. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(9), 77-79.
8. Saparova, U. B. (2022). BOSHLANG 'ICH SINF O 'QUVCHILARINING IJODIY QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(9), 239-244.
9. Saparova, U. B. (2024). TARBIYA FANI ASOSIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARIDA IQTISODIY TARBIYA KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA SHARQ MUTAFAKKIRLARI TARIXIY MEROSINING O'RNI. *МУҒАЛЛИМ ХӘМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИЙ*. Илимий-методикалық журнал 2024-5/2-САН
10. Saparova, U. B. (2024). BOSHLANG'ICH TA'LIMDA IQTISODIY TA'LIM TUSHUNCHASINING MOHIYATI. *Modern Science and Research* 3 (1), 1-3